

La sorpresa de l'art

El Museu de Montserrat

EVA BUCH

Conservadora en cap del Museu de Montserrat

Que Montserrat és un centre religiós i un Parc Natural ho sap tothom. És un lloc on espiritualitat i natura es donen la mà. El que potser és menys conegut és que Montserrat també és cultura: música, literatura, història, art, un Art en majúscules. Montserrat conserva part del patrimoni més important de Catalunya, de la seva història i del seu vincle amb Europa: des d'escultors, arquitectes, pintors, escriptors altament anomenats que han deixat la seva empremta en diferents espais del santuari, fins a artistes internacionalment reconeguts que descobrim quan trepitgem el Museu de Montserrat, sens dubte, el tresor menys conegut de la Muntanya Santa.

El Museu de Montserrat fou declarat Museu d'Interès Nacional l'any 2006, i no ho va ser a l'atzar o per simpatia sinó pel fet de conservar un dels fons més variats i importants del país i perquè la seva història i evolució l'han constituït amb una fesomia pròpia molt particular.

El Museu de Montserrat (MDM), ubicat físicament en un edifici obra de Puig i Cadafalch, constitueix un cas molt especial, ja que el patrimoni històric del monestir de Montserrat es va perdre en ocasió de la Guerra Napoleònica, 1811 i 1812, de les lleis de confiscació, 1822, i finalment de desamortització i supressió de cases religioses el 1835. Gairebé tots els materials del museu són adquisicions noves o donacions que han recalat a Montserrat durant el segle XX.

L'any 1911 fou inaugurat el Museu Bíblic de Montserrat, que contenia un conjunt de materials arqueològics, etnològics, zoològics i botànics que el P.

Bonaventura Ubach (1879-1960) va adquirir a Terra Santa, Egipte, Síria i l'Iraq amb la finalitat d'il·lustrar la Bíblia. Posteriorment, l'any 1963 ja va ser inaugurat el Museu de Montserrat a partir dels materials arqueològics de l'antic Museu Bíblic i les pintures del Renaixement i del Barroc que es trobaven a l'interior del monestir. El 1982 fou ampliat amb una important col·lecció de pintura dels segles XIX i XX, donació del Sr. Josep Sala Ardiz, a la qual se'n van afegir d'altres com la de l'arquitecte Xavier Busquets. De fet, mai ha parat de créixer, ja que les donacions han estat sempre una constant d'aquest museu. És l'any 2004 quan el Museu de Montserrat s'amplia i guanya, tal com es mereixia, espais de reserva d'obra, despatxos, magatzems i sobretot dues sales d'exposicions temporals: la Sala Pere Daura, de 500m² i on es presenten les exposicions més importants i de formats més grans, i l'Espai d'Art Pere Pruna, una sala més petita i dedicada principalment a l'art contemporani.

MUSEU DE MONTSERRAT

Sala d'exposicions temporals Pere Daura.

En la pàgina anterior, Sant Geroni Penitent de Caravaggio, s. XVII.

Per a més informació:

Museu de Montserrat

08199 Monestir de Montserrat
Tel. 93 877 77 45

www.museudemontserrat.com

SIS COL·LECCIONS SÓN LES QUE FORMEN EL MUSEU DE MONTSERRAT:

L'Arqueologia. La col·lecció d'arqueologia (Egipte, Mesopotàmia, Terra Santa, Món Clàssic i Xipre) té els orígens a principis del segle XX, quan imperava un positivisme en les ciències bíbliques. El P. Bonaventura Ubach va tenir el propòsit de fer arribar a Montserrat tota mena d'objectes (fauna, flora, materials etnogràfics i arqueològics) amb la finalitat d'il·lustrar la Bíblia tot recreant el context en què va ser escrita. Entre tots aquells materials es trobaven també importants peces que formaven part de la cultura mesopotàmica (tauletes cuneïformes, escultures ceràmiques, maons de fundació de ciutats i una meravellosa col·lecció de segells cilíndrics). També el món egipci es troba representat amb tota mena d'objectes, més de tres-cents, entre els quals cal destacar els dos sarcòfags i la mòmia, i que expliquen la vida quotidiana de l'antic Egipte dels faraons. La part d'arqueologia explica també la història de Terra Santa amb ceràmica de totes les èpoques, i exposa una col·lecció molt destacada de ceràmica xipriota i objectes de culte jueu domèstic i sinagoga. Aquesta col·lecció, juntament amb donacions que es van succeir posteriorment, ha originat que el Museu de Montserrat tingui una de les col·leccions arqueològiques més destacades del país.

Pintura antiga. Com altres monestirs, el de Montserrat va patir també de manera molt forta el pillatge propi de les revolucions del s. XIX. Va ser

l'abat Marçet, entre els anys 1913 i 1922, qui va optar per l'adquisició d'una bonica col·lecció de quadres, principalment italians, amb la finalitat d'ornamentar els austers murs del monestir. Entre els quadres que es van adquirir hi va haver veritables sorpreses, com l'autèntic Caravaggio. Aquells quadres que un dia es van comprar per ser vistos a l'interior del monestir ara formen part del museu, de la col·lecció denominada "Pintura antiga", que mostra quadres des del s. XII fins al s. XVIII; pintura espanyola, representada, entre d'altres, per dues taules de Berruguete, un Greco, Alonso Cano, un Morales, etc. Pintura flamenca, encapçalada per Brueghel, o pintura italiana, on destaquen pintors de la talla de Tiepolo, Il Sassoferrato, Stomer, Andrea Vaccaro, Marco Pino o Luca Giordano, i, sobre tots ells, el Caravaggio.

El tresor, a la vista de tothom. Al contrari que altres monestirs que guarden gelosament les joies que els devots ofereixen a la Verge, des de fa més d'un segle i mig Montserrat va optar per fondre els materials preciosos i nodrir-se d'aquesta manera d'una col·lecció extraordinària d'orfebreria litúrgica dels segles XIX i XX. Es van respectar les peces artístiques que veritablement ho mereixien (obres gòtiques, renaixentistes i barroques), però es va demanar la col·laboració als millors orfebres i esmaltadors de Barcelona per crear un aixovar d'altar de gran categoria, pel seu valor material però sobretot artístic.

Al MDM, en la seva part d'orfebreria, s'hi poden veure peces tan especials com la corona de la Mare de Déu i l'Infant Jesús, o bé el calze i les canadelles de l'emperador Ferran III, testimonis que van sobreviure a la destrucció napoleònica i les lleis desamortitzadores.

Iconografia de la Verge de Montserrat. Els visitants de Montserrat volen saber tot el que té a veure no només amb l'origen, sinó també amb la representació de la Santa Imatge a través dels segles. Per aquest motiu, una petita secció del museu està dedicada a explicar l'evolució iconogràfica de la imatge mitjançant pintures, escultures i estampes, des del romànic fins a l'actualitat. Destaquen la imatge romànica en pedra, la Mare de Déu de la Santa Cova en marbre de Josep Cerdà, l'obra atribuïda a Ricci o la contemporània del controvertit Ocaña.

Phos Hllaron. Llum Joiosa. Una col·lecció d'unes 160 icones bizantines i esclaves que es presenten tot reproduint l'ambient que els és propi. Al Museu de Montserrat les icones no s'han occidentalitzat exposant-les com a mers objectes d'art; si es fa així no transmeten el seu missatge. Les icones emanen una llum daurada, una llum joiosa, i per aquest motiu l'espai intenta reproduir una llum daurada, nova, una nova dimensió que es reflecteixi en les nostres cares, en les nostres mans. Una llum diferent que ens traslladi a l'època daurada de les icones bizantines, cap allà el s. VI i fins al XIV, quan l'art oriental que es produïa va arrelar tan profundament en la societat que els artistes van continuar repetint aquests cànons fins als nostres dies.

La pintura catalana moderna. Si el Museu de Montserrat fos constituït només del que hem descrit fins ara ja seria notable, però el que li dona caràcter d'excel·lent és la seva col·lecció de pintura i escultura, que abraça des de mitjans del segle XIX fins a l'art contemporani.

La raó que aquesta col·lecció es pugui veure a Montserrat es deu en gran mesura, i tal com apuntàvem al principi, a la donació de Josep Sala Ardiz (1876-1980), una extraordinària col·lecció de pintura catalana que reflecteix el panorama artístic de la Catalunya de la Renaixença, del Modernisme, del Noucentisme i la pintura figurativa dels anys vint als seixanta. A aquesta donació en van seguir d'altres que han suposat un constant degoteig i que perfeccionen i completen la sèrie. És impossible descriure el panorama de la pintura catalana moderna sense tenir en compte les obres que hi ha al Museu de Montserrat.

El discurs museístic de la col·lecció es troba interromput gratament per una mostra d'impressionisme francès, llegat de l'arquitecte Xavier

Busquets. Noms com Alfred Sisley, Claude Monet, Camille Pissarro, Renoir, Rouault o Edgar Degas ens permeten veure el pluralisme pictòric que convivia en la mateixa època i sota el prestigi d'una mateixa denominació a París i Barcelona.

Els autors més ben representats a la col·lecció de Montserrat són Martí Alsina, Vayreda, Rusiñol, Casas, Nonell i Mir, amb més d'una dotzena de quadres de cadascun d'ells i de màxima qualitat. Però gairebé tots els altres autors de nom prestigiós tenen obra a la col·lecció: Romà Ribera, Meifrèn, Llimona, Darío de Regoyos, Sorolla, Romero de Torres, Gimeno, Anglada Camarasa, Joaquim Sunyer, Torres-García i un llarg etcètera.

Una menció especial mereixen els quadres de Picasso de la primera època, El vell pescador i L'escolanet, els seus dibuixos d'Els Quatre Gats i dels anys seixanta i la seva sèrie de cartells de Vallauris. Salvador Dalí hi està també representat, entre d'altres, per una de les seves obres més importants i de gran format: Acadèmia Neocubista.

Si a aquestes sis col·leccions hi sumem les dues sales d'exposicions temporals que acullen anualment una mitjana de tres mostres per sala, tenim com a resultat un museu actiu, dinàmic i sobretot ple d'obres mestres. En resum, el visitant de Montserrat, a més de contemplar la muntanya i admirar el santuari, no s'acaba de fer una idea global del lloc si no visita el museu, una agradable sorpresa que no deixa indiferent a ningú. ■